

Règim polític

La llibertat és l'única utopia eternament desitjable.

La llibertat és un bé primari de l'home com a tal. Sense llibertat no hi ha possibilitat de gaudir de drets ni complir conscientment cap deure. Sense llibertat no hi ha responsabilitat, i sense responsabilitat no hi ha persona humana.

Un home a qui han privat la llibertat externa pot continuar essent un home mentre interiorment no renunciï a la llibertat. L'home que es resigna a renunciar a la llibertat és una bèstia. Un poble que ha renunciat col·lectivament a la llibertat és un parc zoològic.

De llibertat només n'hi ha una. I no és de dretes ni d'esquerres. Igualment de tirania també n'hi ha una. Qui vol la llibertat només per a ell tot sol, es fa tirà dels altres.

Val més ésser oprimat que opressor. Mentre hom no es resigni a l'opressió. L'home més abjecte del món és l'esclau que accepta les cadenes i, encara més, les justifica i les glorifica.

No som defensors de la llibertat abstracta i il·lusòria, però hem de reivindicar aquest concepte, avui tan intencionadament desacreditat, perquè la llibertat és la base sense la qual no hi ha vida verament humana. La llibertat dels homes, de cada home, per ésser efectiva comprèn també, és cert, el suport econòmic que dóna independència personal i possibilitats. Però la llibertat és primordialment llibertat política o no és llibertat.

La democràcia ha estat desacreditada també intencionadament. Però, a desgrat de certes aparences, tot i que mai no ha estat enlloc plenament realitzada, i a desgrat de les mistificacions demagògiques i totalitàries. És avui, i ho serà més cada dia, l'exigència indefugible dels homes i dels pobles.

És cert que a la nova època la democràcia no podrà passar-hi segons els models estereotipats del parlamentarisme liberal. Però les noves necessitats econòmiques i sociològiques, si per una banda menen a la planificació en allò que ateny el governament de l'economia (el *governament de les coses* en diu Paul Ricoeur); per altra banda exigeixen un ample marge polític dedicat folgadamente al *governament dels homes*.

Mai com ara la democràcia no havia estat una exigència tan urgent, car hi ha el perill -en el qual han caigut molts estats, Rússia entre ells- de considerar l'home com un factor exclusivament econòmic i incloure'l en la planificació de les coses.

Només la democràcia pot assegurar la supervivència de l'home com a tal, de les cultures i de les comunitats naturals.

Hi ha dos móns distints a la societat: el dels tècnics i buròcrates i el dels homes. El món dels homes és pròpiament el món polític. Matar la política és matar l'home. No són els tecnòcrates ni els buròcrates qui han de disposar del món dels homes, de la política. Sinó que és la política, els homes, que han d'assenyalar a la tècnica i a la burocràcia les grans finalitats col·lectives.

A l'Estat centralitzat, el parlamentarisme democràtic és una il·lusió. Els partits polítics patiran del mateix mal que l'Estat. Els electors voten uns homes desconeguts que només teòricament s'interessen per llurs problemes. Més ben dit, no voten uns homes: voten unes idees, una dogmàtica, una filosofia.

Aquesta filosofia tindrà uns defensors a l'àgora llunyana del Parlament, però el poble no tindrà uns defensors veritables. Aquesta gent farà teoria política, però no política de debò.

Els efectes de la centralització atenyen també els sindicats –parlem de vers sindicats, no dels “sindicatos verticales”–, que no gosen decidir la seva actuació de cara a les necessitats local. De cara a llurs problemes pràctics i circumscrits. Sinó d'acord amb les consignes generals i amb les directives dogmàtiques que vénen del capdamunt.

L'Estat és, en els seus òrgans representatius essencialment minoritari. Però és suposar massa que aquesta minoria representi “tot” el poble, encara que es tracti d'un govern elegit majoritàriament. Per això l'estat no és mai sobirà de dret. El sobirà és el poble, no en la seva majoria ni en les seves eleccions, sinó en la seva totalitat. Hi ha, per tant, als països, unes realitats i uns drets, sovint minoritaris, que l'Estat no pot desconèixer mai.

Cap govern no pot sostenir-se si no és amb el consentiment entusiasta o resignat de la població. Per això resulta veritat que “cada poble té el govern que es mereix”.

Essent així, el pitjor no és tenir un mal govern, sinó merèixer-lo.

És un sofisma dir que a Espanya no és possible la democràcia perquè els ciutadans no estan preparats per exercir-la. El que pretenen els qui diuen això és que els ciutadans no puguin preparar-s'hi mai. Un règim polític pot ésser educador o corruptor dels ciutadans. La democràcia educa, la dictadura corromp. Ja fóra hora que Espanya pogués anar educant-se políticament amb l'exercici de la llibertat.

No podem admetre un sistema abstracte de *llibertat* que no tingui la seva justificació en les llibertats concretes de l'home, de les classes socials i dels pobles.

La democràcia, més que definicions i fórmules -interpretació francesa-, ha d'ésser realitats i fets –interpretació anglesa.

Una democràcia autèntica no pot existir a Catalunya sense la solució del problema nacional.

L'autodeterminació dels pobles no és res més que la transposició de la democràcia a l'esfera internacional. Per això no es pot negar l'autodeterminació sense negar la democràcia.

No és sincerament demòcrata qui pretén d'alliberar els individus tot impedit que s'alliberin els grups, les comunitats. L'individu sol és sempre un indefens, matèria prima per a l'opressió o per a la massificació.

En un país construït democràticament, els mitjans d'informació han de pertànyer als informats, no a l'Estat. La informació dirigida és l'element més antisocial -per tant, més antisocialista- que es pugui donar, car no *nacionalitza* (estatitza) la riquesa, sinó els esperits.

Nacionalització, contra el sentir de molta gent, no vol pas dir socialització. Moltes vegades vol dir justament el contrari.

El destinatari de l'autoritat, el qui l'haurà de sofrir i a qui l'autoritat ha de servir, és l'home, la persona. Aquesta ha d'ésser, doncs, la dipositària de l'autoritat. Tota persona com a constitutiva de la societat, no com a individu aïllat. La persona solitària no necessita autoritat de cap mena, és en la seva qualitat de social que és subjecte d'autoritat. L'autoritat rau, doncs, en les agrupacions naturals de persones humanes, en els pobles concrets, en una paraula, en la comunitat nacional. Per això aquesta comunitat nacional té dret a tenir el seu propi estat, i un estat foraster no pot imposar-li cap mena de sobirania. Perquè la sobirania és de la nació, no de l'Estat. És la nació qui ha de fer l'Estat, no l'Estat la Nació. Qui ha delegat a l'Estat espanyol la sobirania sobre els Països Catalans?

Tant al 1714 com al 1939 Espanya s'ha imposat a la Nació catalana per la força de les armes. Tant Felip V com Franco ho expressaren taxativament en llurs decrets respectius.

Per tant, la sobirania que exerceix abusivament l'Estat espanyol *contra* –més que no pas *sobre*– Catalunya, no es recolza en altre dret que en el mal anomenat *dret de conquesta*. Dret que no existeix, dret que no és tal dret, car l'anomenat dret de conquesta és l'atropellament del Dret per la força, és la mateixa negació del Dret.

Quan un Estat exerceix abusivament una sobirania que no li pertany, com en el cas de l'Estat espanyol a Catalunya, té encara l'obligació de servir aquell país oprimint i de defensar tots els seus valors autòctons de llengua, cultura, Dret, economia, formes de vida... Quan, en lloc de servir aquests valors, l'Estat invasor els conculca i tracta de destruir-los -en el nostre cas-, per això sol ja perd aquest estat tota raó justificadora del seu domini.

Per això, el dret de sobirania que l'Estat espanyol s'atribueix sobre Catalunya és fals, tant per l'adquisició –la força de les armes–, com per l'exercici –un colonialisme destructor del país. L'Estat espanyol és l'enemic número u dels Països Catalans i de tots els altres pobles no castellans de la Península.

Dretes i esquerres. Aquesta divisió, tan simplista com vulgueu, de la societat entre dretes i esquerres tradueix aproximadament les dues tendències constants en les comunitats humanes: una conservadora i l'altra progressista. Hom no pot eliminar una dreta sense que sorgeixi una altra dreta, ni una esquerra sense que sorgeixi una altra esquerra nova. Mentre hi haurà comunitat hi haurà diversitat polaritzada en aquestes dues tendències.

En un sistema democràtic, per tant, les dues tendències hi han de conviure. Democràcia vol dir diàleg i per dialogar cal ésser dos. Només els guillats enraonen tot sols.

Esquerra és un terme relatiu que perd tot el seu significat si hom suprimeix el seu correlatiu *dreta*, i al revés. Per tant, dretes i esquerres es necessiten mútuament per tal de sobreviure com a dretes i esquerres.

La classe obrera és una realitat, però no una fatalitat per a l'obrer. No és una fatalitat des del moment que en una mateixa societat, àdhuc en les societats socialistes, moltíssims viuen, i viuen bé, sense ésser obrers.

En el marc d'una societat així, l'obrer té dret a emancipar-se, a deixar d'ésser obrer, car és una opció que li ofereix, almenys teòricament, la mateixa societat. Dret que no existiria, naturalment, en una societat verament sense classes de cap mena.

Donada la dificultat, moltes vegades la impossibilitat, d'emancipació obrera en la societat capitalista, l'obrer té tot el dret de cercar aquesta societat sense classes. Cal pensar, però, en un socialisme radicalment democràtic. Del contrari caiem en un capitalisme d'Estat, amb una classe obrera que teòricament governa però realment treballa, i amb una nova classe, impersonal i difusa fins al moll de l'os de la societat: la burocràcia. Aleshores l'obrer no té, ni en teoria, el dret de protestar –car teòricament governa– de les planificacions que li són imposades des del centre de direcció.

L'Estat és de si un mal subjecte. És l'enemic número u de la persona i el gran perill del socialisme i de tota idea comunitarista. No era il·lògic Lenin en preconitzar la desaparició de l'Estat. En planejar sistemes d'organització social no volem veure que l'Estat, en lloc d'ésser una facilitat, és un obstacle, l'obstacle. Hom parteix del supòsit que l'Estat és la representació autèntica i natural de la societat. Hauria d'ésser-ho però no ho és. Arriba a ésser-ho aproximadament en la mesura que és nacional i democràtic.

De fet, l'Estat és una excrescència de la societat, nociva però inevitable per ara. La malignitat de l'Estat no serà mai atenuada per una revolució violenta, sinó per la vera i única revolució dels homes i de les comunitats naturals. El mateix poder de l'Estat és una temptació constant que l'inclina inevitablement a la tirania. Per això el

règim de propietat col·lectiva en els sistemes socialistes que no assegurin fortament la democràcia política, econòmica i empresarial degenera fatalment en propietat de l'Estat.

Dictadura no, ni feixista ni comunista. Les dictadures són, per essència, un govern de classe, o de clan o de grups de pressió. Necessitem un suport d'aquests com a substitutiu del suport majoritari que els manca. Si la classe o el grup addicte no existeix, ja tenen prou cura de crear-lo. El compren. Aquesta nova classe no serà mai la classe obrera, a desgrat de les proclamacions. La classe obrera no mana mai des del poder. Només pot manar a través de la societat en un sistema radicalment democràtic. El proletariat, quan mana efectivament, ho fa des de la base. La nova classe privilegiada és la criatura inevitable de totes les dictadures.

Demagògia i totalitarisme són un mateix error.

El feixisme no vencerà mai el comunisme perquè, ni que disposés de força material per fer-ho, li mancaria força moral per substituir l'esperança comunista per una altra esperança.

És cert que el capitalisme ha fet progressar el món, però a un preu excessiu: la proletarització de les masses. Igualment és excessiu el preu del progrés que ens ofereixen els tecnòcrates d'avui: l'alienació dels homes.

La propietat estatal és bàsicament propietat de la comunitat. Però moltes vegades sembla propietat de les castes i faccions que usdefruitien el poder. La comunitat no administra els seus béns ni marca la direcció de la seva economia.

Només en una democràcia de base, ni unitària ni centralitzada, el poder pot considerar-se amo de la propietat estatal. En aquest cas, la propietat estatal només abastarà aquelles explotacions i serveis que no poden ésser portats a bon terme per la propietat municipal i per la propietat cooperativa. La socialització ha de començar per la base i només on no arriba la base ha d'acudir l'Estat.

Substituir el capitalisme individualista pel capitalisme central de l'Estat, sol ésser un mal negoci. Contra un capitalista particular, l'obrer, enquadrat en sindicat de classe, pot fer valer els seus drets.

Contra l'Estat ningú ni hi pot res. El socialisme d'Estat, si no hi comença ja, desemboca fatalment en dictadura econòmica i política.

L'oponent natural del capital és la classe obrera, tant si el capitalista és un burgès com si és l'Estat, encara que s'anomeni Estat socialista. El capitalisme d'Estat és més poderós que el capitalisme de classe. Per tant, l'obrer queda més desarmat davant de l'Estat que davant d'un capitalista particular.

Cal evitar que caiguin en mans particulars aquelles activitats que comporten tal excés de poder que amenaça la llibertat dels ciutadans i arriben a crear un estat dintre de l'Estat.

Però tampoc no és desitjable que aquelles activitats caiguin en mans del ja prou omnipotent estat, sinó que han d'ésser en mans de la societat.

Cal canviar, no solament el règim de la propietat, sinó també el concepte mateix de la propietat. Això és molt més revolucionari que afusellar els propietaris, car es tracta d'afusellar uns principis.

Podem ésser materialistes a l'hora d'estudiar el passat, però hem d'ésser idealistes a l'hora de planejar l'esdevenidor.

Nacionalisme català. Idees i pensaments de Mossèn Josep Armengou, pàg. 51-58.

